บทที่ ๕
การติดตามและประเมินผลแผนยุทธศาสตร์

๕.๑ กรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินผล

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท และอำนาจ หน้าที่ มีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง ดังจะเห็นได้จากกฎหมายฉบับต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาท และอำนาจหน้าที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน การพานิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีอำนาจหน้าที่เพิ่มมากขึ้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังคงมีทรัพยากรจำกัด ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเกิดความโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตนเอง **“แผนพัฒนาท้องถิ่น”** ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงเป็น **“แผนยุทธศาสตร์”** อันเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่ง ที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงาน ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนให้สามารถตอบสนองต่อการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสามารถบ่งชี้ความสำเร็จของแผนได้ด้วย

ด้วยเหตุที่การวางแผนมีความสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
๒. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาในองค์กร
๓. ทำให้เกิดการดำเนินการขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา
๔. เป็นการลดความสูญเปล่าของทรัพยากรในหน่วยงาน ที่เกิดจากความซ้ำซ้อน
๕. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงาน

ดังนั้น การวางแผนจึงก่อให้เกิดประโยชน์ คือ ทำให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นการประหยัดและลดความไม่แน่นอน และใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ พัฒนาแรงจูงใจ พัฒนาการแข่งขัน และเกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนจึงเป็น “การพิจารณาและการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา เปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where we are to where we want to) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น การวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณา กำหนดแนวทางปฏิบัติงานมีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้ และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ ” สรุปได้ว่า **การวางแผน หมายถึง “ความพยายามที่เป็นระบบ (System attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคต เพื่อ ให้องค์กรบรรลุผลที่ปรารถนา”**

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีเท่าไรก็ตามแต่หากไม่สามารถบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นได้ ก็ไม่สามารถที่จะบ่งบอกถึงความสำเร็จของแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ **“ระบบติดตาม”** จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานรวมถึง **“ระบบประเมินผล”** ที่คอยเป็นตัวบ่งชี้ว่าผลจากการดำเนินงานเป็นไปตามหรือบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่อย่างไรเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข ขยายขอบเขต หรือแม้แต่ยุติการดำเนินงาน

- ***ความสำคัญของการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา***

การติดตามถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการที่ดำเนินการอยู่ โดยที่ **“การติดตาม” (Monitoring)** หมายถึง กิจกรรมภายในโครงการซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ **(Feedback)** เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และประสิทธิภาพของวิธีดำเนินงาน หากไม่มีระบบติดตามของโครงการแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงเกินกว่าที่กำหนดไว้ กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการไม่ได้รับประโยชน์ หรือได้รับน้อยกว่าที่จะควรจะเป็น เกิดปัญหาในการควบคุมคุณภาพของการดำเนินงาน เสียเวลาในการตรวจสอบความขัดแย้งในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานกับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ในทางตรงกันข้าม หากโครงการมีระบบติดตามที่ดีแล้ว จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ต้นทุน **(Cost-effective)** ดำเนินการด้านต่างๆ เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายของโครงการต่างๆ การระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการและการเสนอทางแก้ปัญหา การติดตามดูความสามารถในการเข้าถึงโครงการของ กลุ่มเป้าหมาย การติดตามดูประสิทธิภาพในการดำเนินงานของส่วนต่างๆ ในโครงการ และการเสนอวิธีการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการมักจะไม่ให้ความสำคัญกับการวางระบบติดตามประเมินผลโครงการ เนื่องจากว่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้เทคนิคในเชิงวิชาการค่อนข้างสูง จึงปล่อยให้เป็นหน้าที่หน่วยงานในระดับสูงกว่าเป็นผู้ดำเนินการ นอกจากนั้นยังเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการค่อนข้างสูง และก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนในการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วขึ้นอยู่กับความจำเป็นและทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละโครงการ ดังนั้นการวางระบบติดตามไม่จำเป็นต้องแบกรับภาระต้นทุนที่สูงหรือมีความซับซ้อนแต่อย่างใด บางโครงการมีระบบติดตามที่อาศัยพนักงานชั่วคราวเพียงคนเดียว โดยมีหน้าที่จัดทำรายงานการติดตามรายไตรมาสก็ได้

ในส่วนของ **การประเมินผล (Evaluation)** นั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานเช่นเดียวกับการติดตาม เพราะผลที่ได้จากการประเมินจะใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การขยายขอบเขต หรือการยุติการดำเนินงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน การประเมินผลแผนงานจึงเป็นสิ่งที่จะบ่งชี้ว่าแผนงานที่กำหนดไว้ ได้มีการปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร อันเป็นตัวชี้วัดว่าแผนงานหรือโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นให้ผลเป็นอย่างไร นำไปสู่ความสำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งการติดตามและประเมินผลยังเป็นการตรวจสอบดูว่า มีความสอดคล้องกับการใช้ทรัพยากร (งบประมาณ) เพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการติดตาม และประเมินผลถือเป็นข้อมูลย้อนกลับ ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุง และการตัดสินใจในครั้งต่อไป นอกจากนี้การประเมินผลโครงการยังถือเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่า และการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเที่ยงตรง เป็นปรนัยและเชื่อถือได้ ซึ่งจะทำให้เราทราบได้ว่าขณะนี้ได้มีการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ และแผนสามปี ถึงระยะใดแล้ว ซึ่งเทคนิคอย่างง่ายที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามได้ เช่น **Gant Chart** (ปฏิทินเพื่อการวางแผนการติดตามงาน) ที่จะทำให้หน่วยงานสามารถติดตาม ได้ว่าการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนสามปี มีการดำเนินการในช่วงใด ตรงกับกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ แผนปฏิบัติการก็จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามผลการดำเนินงาน ดังได้กล่าวมาแล้ว

- ***ความเป็นมาของระบบการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น***

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ **หมวด ๖ ข้อ ๒๘** กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์กรที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา โดยสามารถกำหนดให้เห็นถึงความเป็นระบบ (Systematic) ของรายงานในระบบติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ๒ ระดับใหญ่ คือ ระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งจะเป็นระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งจะมีหน่วยติดตาม

และประเมินผลด้วยตนเอง (Self Assesstment Unit) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและส่งข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีบทบาทหลัก ๓ บทบาท คือ บทบาทในการเป็นผู้รวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Database) บทบาทในการเป็นนักวิเคราะห์โครงการ (Project Analyst) และบทบาทในการเป็นผู้เชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Linkage)

- ***จุดมุ่งหมายในการติดตามและประเมินผล***

จุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนา คือ การประเมินว่ามีการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติอย่างแท้จริงเพียงใด และได้ผลเป็นอย่างไรเพื่อจะสามารถวัดความสัมฤทธิ์ผลของแผนยุทธศาสตร์ได้ ในขณะเดียวกันก็สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นสมมุติฐานในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฉบับต่อไปได้ ดังนั้น การที่จะประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวมได้ จำเป็นต้องประเมินผลการปฏิบัติ ในแต่ละแนวทางการพัฒนาก่อน เพื่อนำไปสู่การวัดความสำเร็จของยุทธศาสตร์ ซึ่งจะแสดงให้เห็นได้ว่าการพัฒนาเป็นไปในแนวทางใด บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนและตอ บสนองต่อวิสัยทัศน์หรือไม่ ดังนั้น ในชั้นต้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงอันจะนำมาสู่บทสรุปที่ไม่บิดเบือนจากผลการปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้น

- ***วัตถุประสงค์การติดตามและประเมินผล***

เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน ควบคุม กำกับการปฏิบัติงานโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ***การบริหารจัดการกระบวนการติดตามและประเมินผล***

คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามเมือง กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาที่เน้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมจากภาคประชาคมเมือง เพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติกระบวนการสุดท้ายของการปฏิบัติตามแผน คือ การติดตามและประเมินผลและเพื่อให้กระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงได้การกำหนดกระบวนการควบคุมติดตาม และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด ค่าเป้าหมายในระยะต่างๆ และในภาพรวมตลอดทั้งปี จัดให้มีการติดตามประเมินผลโดยมีการรายงานผลการดำเนินงานรายไตรมาส และหน่วยงานที่ รับผิดชอบศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงหรือแก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ดังนั้น การกำหนดเป้าหมาย จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลงาน เป้าหมายที่กำหนด จะต้องมีความชัดเจน ท้าทาย และส่งผลรวมให้องค์กรบรรลุเป้าหมายใหญ่ที่กำหนด

- ***การประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น***

การติดตาม และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสามเมือง อาศัยหลัก Balanced Scorecard ประกอบด้วย ๔ มุมมอง ดังนี้

๑. มุมมองด้านการเรียนรู้ (Learning and Growth Perspective) การที่องค์กรจะสามารถสร้างผลงานด้านกระบวนการผลิต หรือให้บริการที่เป็นเลิศ บุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ต้องการความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ต้องการเรียนรู้ และวิจัยเพื่อสร้างผลผลิตใหม่ๆ มุมมองด้านการวัดผลเกี่ยวกับการเรียนรู้และทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นรากฐานของความสำเร็จในระยะยาวและอย่างยั่งยืนขององค์กร

๒. มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process) การที่ผู้รับบริการจะเกิดความพึงพอใจและกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี มาจากการที่เราสามารถสร้างผลงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต กระบวนการให้บริการ กระบวนการบริหารทรัพยากร กระบวนการส่งมอบบริการ โดยกระบวนการใน

หน่วยงานถือเป็นกลยุทธ์สำคัญทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดี อันจะนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า และความสำเร็จขององค์กรที่ต้องการวัดผลงานอย่างสม่ำเสมอ

๓. มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีรากฐานจากผลงานด้านลูกค้าหรือผู้รับบริการ อาทิ ประชาชนเกิดความพึงพอใจ ประทับใจในการบริการ รู้สึกและกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี เป็นต้น

๔. มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) เป็นมุมมองในการวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าของเงิน ที่ใช้ต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

• *การกำหนดห้วงเวลาในการติดตามและประเมินผล*

การติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวทางของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางไว้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ หมวด ๖ ข้อ ๒๘ โดยให้ถือปฏิบัติตามแนวทางในคู่มือการติดตาม และประเมินผลการจัดทำ และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดวิธีการ และเอกสารแบบรายงานข้อมูลต่างๆ เพื่อให้การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์กรที่ทำหน้าที่ติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนา และในข้อ ๒๙ กำหนดให้คณะกรรมการติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่กำหนดห้วงเวลาในการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาสามปีอย่างน้อยโครงการละ ๑ ครั้ง และประเมินผลในภาพรวมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง แล้วรายงานผล และเสนอความเห็น ซึ่งได้จากการติดตาม และประเมินผลต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารนำเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนธันวาคม ของทุกปี

• *องค์กรรับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล*

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเป็นภารกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในขั้นตอนการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการพัฒนา

สำหรับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามเมือง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ท้องถิ่น ตาม ระเบีย บกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ หมวด ๖ ข้อ ๒๘ ตามคำสั่งที่ ๒๙๑/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ประกอบ คำสั่งที่ ๒๖๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผน เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ประกอบด้วย

๑. นายสาคร เฮียงสอน ผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานกรรมการ
๒. นายม้วน อัทธะวีคูณ สมาชิก สภาฯ กรรมการ
๓. นายทวีป บุญมา สมาชิก สภาฯ กรรมการ
๔. นายสายันต์ ช่างสาร สมาชิก สภาฯ กรรมการ
๕. นางสมทรง รัตนแสง ผู้ แทนประชาคม กรรมการ
๖. นางศรีเพชร ไพราม ผู้แทนประชาคม กรรมการ
๗. นายทวีศักดิ์ ดงหงษ์ ผู้แทนหน่วยงาน กรรมการ
๘. นางกาญจนา ม่วงนอก ผู้แทนหน่วยงาน กรรมการ
๙. นายสมจิตร ป้อมกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
๑๐. หัวหน้าสำนักงานปลัด กรรมการ

๑๑. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามเมือง เลขานุการ

๑๒. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

(๒) ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

(๓) รายงานผลและเสนอความคิดเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามประเมินผลและแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๕.๒ ระเบียบวิธีการในการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามเมือง เป็นอีกกระบวนการหนึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพ หรือประสิทธิภาพของโครงการ ตามแผนพัฒนาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการ ที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จในการบริหารโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

- ***เกณฑ์และตัวชี้วัดในการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาสามปี***

ควรจะกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน **(Standard criteria)** และตัวชี้วัด **(Indicators)** เพื่อใช้เป็นกรอบ ในการประเมินเพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นระบบ มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ โดยประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญใน ๒ ระดับ คือ เกณฑ์การประเมินหน่วยงาน และเกณฑ์การประเมินโครงการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ **ประกอบด้วย ๗ เกณฑ์ ๒๒ ตัวชี้วัด**

ตารางแสดงเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินผล

เกณฑ์มาตรฐาน (Standard Criteria)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวอย่างกรอบตัวแปร (Attributes)
๑. สัมฤทธิผลและการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย	▬ ผลผลิต ▬ ผลลัพธ์	- ผลต่างระหว่างเป้าหมายกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
๒. ความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม	▬ การเข้าถึง ▬ การจัดสรรทรัพยากร ▬ การกระจายผลประโยชน์ ▬ ความเสมอภาค	- ปริมาณ และคุณภาพทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรต่อคน - ผลประโยชน์ที่แต่ละกลุ่มเป้าหมายได้รับในแต่ละครั้ง - การไม่เลือกปฏิบัติและ/หรือการเลือกปฏิบัติที่เป็นคุณ
๓. ความสามารถและคุณภาพในการให้บริการ	▬ สมรรถนะของหน่วยงาน ▬ ความทั่วถึงและเพียงพอ ▬ ความถี่ในการให้บริการ	- พื้นที่เป้าหมายและประชากรกลุ่มเป้าหมายที่รับบริการ - จำนวนครั้งในการให้บริการ

	➖ ประสิทธิภาพการให้บริการ	- ผลลัพธ์เทียบกับปัจจัยนำเข้า
๔. ความรับผิดชอบของหน่วยงาน	➖ พันธกิจต่อสังคม ➖ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ➖ การให้หลักประกันความเสี่ยง ➖ การยอมรับข้อผิดพลาด	- การจัดลำดับความสำคัญ - ภารกิจหลักและภารกิจรอง - การตัดสินใจที่สะท้อนความรับผิดชอบ
๕. การสนองตอบความต้องการของประชาชน	➖ การกำหนดประเด็นปัญหา ➖ การรับฟังความคิดเห็น ➖ มาตรการ/กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา ➖ ความรวมเร็วในการแก้ไขปัญหา	- ระดับการมีส่วนร่วม - การปรึกษาหารือ - การสำรวจความต้องการ

เกณฑ์มาตรฐาน (Standard Criteria)	ตัวชี้วัด (Indicators)	ตัวอย่างกรอบตัวแปร(Attributes)
๖. ความพึงพอใจของประชากรกลุ่มเป้าหมาย	➖ ระดับความพึงพอใจ ➖ การยอมรับ/คัดค้าน	- สัดส่วนของประชากรกลุ่มเป้าหมายที่พอใจหรือไม่พอใจ - ความคาดหวัง - ผลสะท้อนกลับ
๗. ผลเสียหายต่อสังคม	➖ ผลกระทบภายนอก (ทางบวกและทางลบ) ➖ ต้นทุนทางสังคม	- ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ - ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม - ค่าเสียโอกาส - ความขัดแย้งทางสังคม

- ***เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินโครงการ***

การประเมินผลโครงการ จำเป็นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือกำหนดกรอบทิศทางในการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการ ประกอบด้วยเกณฑ์ที่สำคัญ ๘ เกณฑ์ด้วยกัน คือ

๑. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress)

เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบผลของการดำเนินกิจกรรมกับเป้าหมายที่กำหนดตามแผนการประเมินความก้าวหน้ามุ่งที่จะตอบคำถามว่า การดำเนินกิจกรรมตามโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ เป็นไปตามกรอบเวลาหรือไม่และประสบปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการ คือ

๑) ผลผลิตเทียบกับเป้าหมายรวมในช่วงเวลา เป็นการดูสัดส่วนของผลผลิต (Outputs) ของโครงการว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด อาทิ ความยาวของถนนที่สร้างได้ จำนวนแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตรสัดส่วนปริมาณงานการก่อสร้าง เทียบกับเป้าหมายรวมในช่วงเวลาที่กำหนด

๒) จำนวนกิจกรรมแล้วเสร็จ เนื่องจากโครงการประกอบด้วยชุดกิจกรรมมากมาย จึงจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดความก้าวหน้า โดยพิจารณาจำนวนกิจกรรมและประเภทของกิจกรรมที่ดำเนินการไปแล้ว ทั้งกิจกรรมหลัก กิจกรรมพื้นฐาน กิจกรรมรอง และกิจกรรมเสริม ในช่วงระยะเวลาเป็นสัปดาห์ เดือน ไตรมาส หรือ ระยะเวลาของโครงการ (Phase)

๓) ทรัพยากรที่ใช้ไปในช่วงเวลา เป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าของการใช้ทรัพยากรในโครงการซึ่งครอบคลุมด้วยงบประมาณโครงการ ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ไป งบประมาณที่อยู่ระหว่างผูกพันเงินงวดและแผนงานใช้จ่ายงบประมาณโครงการ และอัตราการใช้บุคลากรสัมพันธ์กับเวลาในรูปของคน –วัน (Man - Day) หรือ คน - เดือน (Man-month)

๔) ระยะเวลาที่ใช้ไป เป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าเพื่อดูว่าได้ใช้เวลาไปเท่าใดแล้วและเหลือระยะเวลาอีกเท่าใดจึงจะครบกำหนดแล้วเสร็จ โดยจะสามารถใช้เป็นเกณฑ์ประเมินและควบคุมกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายด้านเวลา และเพื่อทราบถึงระยะเวลาที่จะต้องใช้จริงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายรวม

๒. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินประสิทธิภาพเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับทรัพยากรที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้นอกจากงบประมาณแล้ว ยังหมายรวมถึงทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการจัดการและระยะเวลาที่ใช้ไปในการดำเนินงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการ คือ

๑) สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรทางการเงินของโครงการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสมและคุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้จ่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมประโยชน์ ลดค่าใช้จ่าย และประหยัดต้นทุนการผลิต

๒) ผลผลิตต่อกำลังคน เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิตต่อบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่โครงการ ซึ่งนอกจาก จะเป็นตัวชี้วัดถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานแล้ว ยังแสดงถึงสมรรถนะ และศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในการดำเนินโครงการ และจะเป็นแนวทางในการปรับขนาดกำลังคนที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม และการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในระยะยาวอีกด้วย

๓) ผลิตภาพต่อหน่วยเวลา เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิตในช่วงเวลา อาทิ จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการอบรมอาชีพเสริมนอกภาคเกษตรต่อเดือน จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนต่อตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละปี จำนวนผู้ประกอบการรายย่อยที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในแต่ละช่วง ไตรมาส

๔) การประหยัดทรัพยากรการจัดการ เป็นตัวชี้วัดความสามารถของโครงการในการประหยัดทรัพยากรทางการบริหารจัดการ อาทิ การปรับลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการดำเนินโครงการการตัดทอนขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายของโครงการ การประหยัดพลังงานและค่าสาธารณูปการคิดเป็นร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม

๓. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๔ ประการ คือ

๑) ระดับการบรรลุเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดว่าโครงการบรรลุเป้าหมายด้านใดบ้างและการบรรลุเป้าหมายส่งผลต่อประชากรเป้าหมายอย่างไร โดยสามารถวัดการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรเป้าหมาย อาทิ การบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสังคม

๒) ระดับการมีส่วนร่วม เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จโดยให้ความสำคัญกับมิติการมีส่วนร่วม โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร และโครงการจะปรับปรุงส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างไร ระดับการมีส่วนร่วมสามารถวัดจากจำนวนประชากร ความถี่ระดับและกิจกรรม ซึ่งครอบคลุมการร่วมตัดสินใจ วางแผนและติดตามผล

๓) ระดับความพึงพอใจ เป็นเกณฑ์วัดระดับการยอมรับ โดยอาจพิจารณาจากสัดส่วนของประชากรเป้าหมายที่พึงพอใจกับบริการของรัฐ สัดส่วนของครัวเรือนที่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โครงการ ระดับความพึงพอใจในมาตรการตามโครงการ

๔) ความเสี่ยงของโครงการ เป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลเพื่อดูว่าโครงการมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายด้านใดด้านหนึ่ง หรือเป้าหมายรวมของโครงการหรือไม่ ซึ่งค่าความเสี่ยงจะประเมินจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของโครงการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองสิ่งแวดล้อมระยะสั้นและระยะยาว

๔. เกณฑ์ผลกระทบ (Impacts)

๑) คุณภาพชีวิต เป็นตัวชี้วัดผลกระทบต่อการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย อาทิ รายได้ ความเป็นอยู่ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ สุขอนามัย สภาพแวดล้อมของครัวเรือนชุมชน โดยสามารถวัดจากสัดส่วนครัวเรือนหรือประชากรที่ได้รับบริการโครงการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี หรือมาตรฐานการดำรงชีพ

๒) ทัศนะคติและความเข้าใจ เป็นตัวชี้วัดผลกระทบโดยมุ่งเรื่องทัศนคติและความเข้าใจของประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อโครงการ โดยสามารถวัดระดับ (Scale) ทั้งเชิงบวกและลบต่อโครงการเองโดยเฉพาะวัตถุประสงค์และมาตรการนโยบายผลประโยชน์ของโครงการ ความพึงพอใจในนับบริการและทัศนคติต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่โครงการ

๓) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นตัวชี้วัดผลกระทบ โดยให้ความสำคัญเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยเปรียบเทียบระยะก่อน และหลังมีโครงการ อาทิ สัดส่วนของครัวเรือนที่ยอมรับเทคโนโลยีการผลิตที่รักษาสิ่งแวดล้อม จำนวนเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบธรรมชาติมากยิ่งขึ้น การปฏิบัติของการใช้ยานพาหนะโดยเคารพกฎจราจรมากขึ้น การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น และลดละพฤติกรรมซื้อสิทธิขายเสียง การลดพฤติกรรมการประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่

๕. เกณฑ์ความสอดคล้อง (Relevance)

เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องมุ่งพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับความต้องการ หรือสามารถแก้ไขตามที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการที่แท้จริงตลอดจนจะต้องตอบคำถามด้วยว่า แนวทาง และกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินงานสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาที่เป็นจริงได้หรือไม่ ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) ประเด็นปัญหาหลัก ซึ่งพิจารณาจากจำนวนเรื่อง หรือประเด็นปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งที่ได้รับการแก้ไขแล้ว และที่ยังไม่สามารถแก้ไข รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาตามความเร่งด่วนตามความรุนแรงของปัญหา

๒) มาตรการหรือกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา เป็นตัวชี้วัดความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นมาตรการทั้งระยะสั้น และระยะยาว โดยสามารถดูได้จากมาตรการที่ผู้บริหารโครงการนำมาใช้ตลอดช่วงระยะเวลาของการดำเนินโครงการ และความสอดคล้องกับปัญหาหลัก

๓) ความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชากรกลุ่มเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดถึงความต้องการของผู้รับบริการในการแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ อาทิ คำร้องเรียน ข้อร้องทุกข์ให้แก้ไขปัญหาเพื่อสนองตอบประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ จากการดำเนินโครงการ หรือได้รับความเสียหายจากการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสอดคล้องในการดำเนินโครงการ และสนองตอบต่อความต้องการของประชากรเป้าหมาย

๖. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability)

เป็นเกณฑ์การพิจารณาที่สืบเนื่องจากความสอดคล้อง โดยพิจารณาระดับความต่อเนื่องของกิจกรรมว่าจะสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยไม่มีการใช้งบประมาณ จากภายนอกโครงการความสามารถในการเลี้ยงตัวเองได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงความสามรถในการขยายกิจกรรมไปยังพื้นที่แห่งใหม่ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) ความอยู่รอดด้านเศรษฐกิจ (Economic Viability) เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินของโครงการ อาทิ จำนวนงบประมาณของโครงการ แผนการใช้จ่ายงบประมาณ ภาระผูกพัน สัดส่วนค่าใช้จ่ายเทียบ

กับผลผลิตที่ได้ ปริมาณเงินทุนสำรอง แหล่งสนับสนุนงบประมาณ ปริมาณงบประมาณหรือเงินทุนหมุนเวียน จำนวนและขนาดกองทุนดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของโครงการ

๒) สมรรถนะด้านสถาบัน (Institutional Capacity) เป็นตัวชี้วัดความสามารถของหน่วยงานในการบริหารโครงการ การพัฒนาองค์กรประชาชน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มเป้าหมายในกระบวนการตัดสินใจ การวางแผนงาน และบริหารโครงการ และการปรับปรุงระเบียบวิธีการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ

๓) ความเป็นไปได้ในการขยายผล เป็นตัวชี้วัดความยั่งยืนโดยพิจารณาความสามารถในการพึ่งตัวเองโอกาสและช่องทางในการขยายผลการดำเนินโครงการกรณีโครงการประสบความสำเร็จด้วยดี ทั้งการขยายผลตามแนวราบ กล่าวคือ การเพิ่มกิจกรรมโครงการ การเพิ่มจำนวนประชากรเป้าหมาย การขยายกำลังผลิตของโครงการเดิม และการขยายผลในแนวดิ่ง ได้แก่ การขยายพื้นที่โครงการ การขยายเครือข่าย โครงการออกไปทั่วภูมิภาคและการยกระดับโครงการเป็นระดับชาติ

๗. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity)

เป็นเกณฑ์ที่มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์ และผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โดยยึดหลักการว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายจะได้รับหลักประกันเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความทั่วถึงในการรับบริการ การจัดสรรคุณค่า (Values) และการกระจายผลตอบแทนที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ประการ คือ

๑) ความเป็นธรรมระหว่างกลุ่มอาชีพ เป็นตัวชี้วัดความเป็นธรรมโดยความสำคัญทุกกลุ่มย่อยในสังคม อาทิ ความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรแหล่งน้ำแก่กลุ่มเกษตรและกลุ่มอาชีพอื่น การจัดหาตำแหน่งให้กับผู้ว่างงาน และผู้ถูกเลิกจ้าง มาตรการลดผลกระทบทางสังคม ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่จัดให้แก่ประชากรทุกสาขาอาชีพ

๒) ความเป็นธรรมระหว่างเพศ เป็นตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญเรื่องความเป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญมากขึ้นในการประเมินโครงการพัฒนา โดยดูว่าการดำเนินโครงการให้ความเสมอภาคระหว่างเพศ หรือมีการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ (Gender Discrimination) หรือโดยสามารถพิจารณาเรื่องความเท่าเทียมในโอกาส บทบาทระหว่างหญิง/ชาย การปฏิบัติที่เคารพสิทธิสตรี

๓) ความเป็นธรรมระหว่างชนรุ่น (Intergenerational Equity) เป็นตัวชี้วัดที่เน้นความเป็นธรรมระหว่างชนรุ่น ระหว่างชนรุ่นปัจจุบัน และชนรุ่นอนาคต (Future Generation) ซึ่งอาจเกี่ยวกับการจัดสรรและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดหาพลังงาน โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ โครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และผลกระทบด้านสังคม โดยคำนึงถึงชนรุ่นอนาคตซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินและการดำเนินโครงการในปัจจุบัน

๘. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities)

เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการประเมินโครงการเพื่อเป็นหลักประกันว่าการดำเนินโครงการจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบด้านลบต่อสังคม หรือชุมชน ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นตัวชี้วัดความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการ โดยเป็นการวัด และประเมินเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (environmental Impact Assessment - EIA) ในช่วงก่อนทำโครงการเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับผิดชอบและมีการชดเชยความเสียหายจากผลกระทบในลักษณะที่เหมาะสม และเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย เพื่อเป็นหลักประกันความเสี่ยงให้กับสังคม และเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้อนุมัติ และผู้ดำเนินโครงการ

๒) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เป็นตัวชี้วัดผลกระทบ หรือความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากโครงการพัฒนาของรัฐในลักษณะของผลกระทบภายนอก (Externalities) ซึ่งสร้างภาระให้กับประชาชน และชุมชนโดยรอบที่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนทางสังคม (Social Costs) ที่ต้องดำเนินโครงการ

๓) ผลกระทบด้านสังคม และวัฒนธรรม เป็นตัวชี้วัดความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินโครงการและส่งผลกระทบด้านสังคม และวัฒนธรรมของชุมชน อาทิ การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสูญเสียโครงสร้างแบบแผนและวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี ความเสื่อมถอยของขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ความเชื่อ ความเอื้ออาทร ความร่วมมือ และความช่วยเหลือเกื้อกูลของชุมชนดั้งเดิม

เกณฑ์ และตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้น สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการ ซึ่งครอบคลุมมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม มิติด้านการบริหารจัดการ มิติด้านทรัพยากร และมิติด้านสิ่งแวดล้อม เกณฑ์และตัวชี้วัดจะเป็นประโยชน์ในการติดตาม และประเมินผลโครงการ ในลักษณะที่เป็นพลวัตร ในทุกขั้นตอนของกระบวนการโครงการ เพื่อวัดถึงความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการพัฒนาด้านต่างๆ ซึ่งในทางปฏิบัติจำเป็นต้องนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะโครงการ โดยกำหนดและวัดตัวแปรเฉพาะเพื่อประมวลเป็นตัวชี้วัดรวม (Composite Indicators) ของแต่ละโครงการต่อไป

๕.๓ กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลแผน

- ***การประเมินคุณภาพของแผน***

การประเมินคุณภาพแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาสามปีของ อปท. (พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) ทบทวนครั้งที่ ๑

ประเด็นการพิจารณา	คะแนน
๑. ข้อมูลสภาพทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑๐
๒. การวิเคราะห์สภาวการณ์และศักยภาพ	๒๕
๓. ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย	๖๕
๓.๑ วิสัยทัศน์	(๕)
๓.๒ พันธกิจ	(๕)
๓.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์	(๑๐)
๓.๔ เป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	(๕)
๓.๕ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	(๑๕)
๓.๖ กลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	(๑๐)
๓.๗ บัญชีรายการชุดโครงการของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	(๑๕)
รวม	๑๐๐

ประเด็นการพิจารณา	รายละเอียดหลักเกณฑ์	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
๑. ข้อมูลสภาพทั่วไปของ อปท.	ควรประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ - ข้อมูลการปกครอง ประชากร ทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน สถานที่ท่องเที่ยวเป็นต้น และข้อมูลเชิงสถิติที่สำคัญ - การประชุมประชาคม หรือการประชุมอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน - การสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาหรือการใช้ข้อมูล จปฐ. - มีข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (เพื่อดูการดำเนินงานในแต่ละปีที่ผ่านมา ว่ามีการดำเนินการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนามากน้อยเพียงใด	**๑๐** ๓ ๓ ๒ ๒	
๒. การวิเคราะห์สภาวการณ์และศักยภาพ	ครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ ด้านเศรษฐกิจสังคมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญเพื่อชี้ให้เห็นศักยภาพ ปัญหาและความต้องการ • **การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา และ/หรือ จปฐ.** - ภาพรวมรายได้ครัวเรือน การสร้างอาชีพ - มีการวิเคราะห์ หรือเปรียบเทียบข้อมูลที่สำคัญของจังหวัดและแสดงศักยภาพและระดับความรุนแรงของปัญหา • **การวิเคราะห์ข้อมูลสังคม** - ครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญด้านสังคม เช่น กำลังแรงงาน การศึกษา สาธารณสุข ความยากจน อาชญากรรม ปัญหา	**๒๕** **๔** ๒ ๒ **๕** ๓	

	ยาเสพติด - มีการวิเคราะห์ หรือเปรียบเทียบข้อมูล ที่สำคัญของอปท.และแสดงให้เห็นศักยภาพและความรุนแรงของปัญหา • **การวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** - ครอบคลุมการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - มีการนำเสนอให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของ อปท. • **SWOT ต้องสอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพของ อปท.** - การวิเคราะห์สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน - มีการจำแนกผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอกอย่างถูกต้อง	๒ **๕** ๒ ๓ **๕** ๓ ๒	

ประเด็นการพิจารณา	รายละเอียดหลักเกณฑ์	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
๒. การวิเคราะห์สภาวการณ์และศักยภาพ (ต่อ)	• **สรุปประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่** - มีการประมวลปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยชี้ให้เห็นขนาดและความรุนแรงของปัญหาและความต้องการ - มีการระบุปัญหาหรือความต้องการในเชิงพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน - การใช้แผนชุมชน/แผนหมู่บ้านเป็นส่วนประกอบในการจัดทำแผนพัฒนา	**๖** ๒ ๒ ๒	
๓. ยุทธศาสตร์ ๓.๑ วิสัยทัศน์	• **มีลักษณะแสดงสถานภาพที่ อปท. ต้องการจะเป็นหรือบรรลุถึงในอนาคตอย่างชัดเจนสอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของ อปท.** - จุดเน้นและสิ่งที่ต้องการจะเป็นสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล - มีความเป็นไปได้ ตามศักยภาพและโอกาสของพื้นที่	**๖๕** **๕** ๓ ๒	
๓.๒ พันธกิจ	- แสดงถึงภารกิจที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ - มีความเป็นไปได้ในเชิงคุณภาพ หรือเชิงปริมาณ	**๕** ๓ ๒	
๓.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์	• **มีความชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเงื่อนไขเฉพาะพื้นที่** - ยุทธศาสตร์แสดงถึงทิศทางการพัฒนา - ยุทธศาสตร์เชื่อมโยงสอดคล้องกันและตอบสนองปัญหาศักยภาพของ อปท. - มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อปท.	**๑๐** ๔ ๔ ๒	
๓.๔ เป้าประสงค์	• **สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์** - มีความสอดคล้องและสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์	**๕** ๓	

	- มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมแสดงให้เห็นว่ามีความต้องการที่จะบรรลุในช่วง ๔ ปี	๒	
๓.๕ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	**ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย** • **ตัวชี้วัด** - มีความชัดเจนสอดคล้องกับเป้าประสงค์และสะท้อนผลลัพธ์ตามเป้าประสงค์ - สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและคุณภาพ	**๑๕** **๙** ๕ ๔	

ประเด็นการพิจารณา	รายละเอียดหลักเกณฑ์	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
๓.๕ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ (ต่อ)	• **ค่าเป้าหมาย** - แสดงถึงความก้าวหน้าในแต่ละปี - มีความเป็นไปได้อยู่ในขีดความสามารถที่ทำได้ ทั้งด้านปริมาณงาน งบประมาณ เทคนิค	**๖** ๓ ๓	
๓.๖ กลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์	• **มีการกำหนดกลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ที่สอดรับและสนับสนุนการบรรลุผลตามเป้าประสงค์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่** - กลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนาเชื่อมโยงสอดคล้องกันและมีการบูรณาการกันในแต่ละยุทธศาสตร์ และนำไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ - มีการแสดงแนวทางการดำเนินงานวิธีการที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การกำหนดแผนงานโครงการ	**๑๐** ๕ ๕	
๓.๗ บัญชีรายการ/ชุดโครงการพัฒนา	**บัญชีโครงการชุดโครงการ ประกอบด้วย** • **โครงการ/กิจกรรม** - มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่า และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อนบรรจุไว้ในแผน - ความเพียงพอและชัดเจนของโครงการ/กิจกรรม - การจัดลำดับโครงการ/กิจกรรม • **โครงการสอดคล้องและตอบสนองกลยุทธ์อย่างชัดเจนและนำไปสู่ผลสำเร็จของเป้าประสงค์** - โครงการมีสาระสอดคล้องและตอบสนองกลยุทธ์อย่างชัดเจนและนำไปสู่ผลสำเร็จของเป้าประสงค์ - มีโครงการครบถ้วนทั้ง ๓ ปี (ในภาพรวมของแผน) - มีรูปแผนที่กำหนดบริเวณดำเนินการตามโครงการพัฒนา	**๑๕** **๘** ๒ ๓ ๓ **๗** ๓ ๒ ๒	
	รวมคะแนนที่ได้	๑๐๐	

หมายเหตุ ๑. การประเมินผลจากเอกสาร รายงาน แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒. ให้คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาฯ เก็บรวบรวมเอกสาร รายงาน แบบสอบถามไว้ตรวจสอบ